



13 januari 2021

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Associate degree 'of Liberal Arts and Sciences (AdLAS)'
 (met afstudeermomenten na 120 en 150 studiepunten)
voor mbo'ers (en praktische anderen...)

Het is nog steeds een periode die allerlei problemen met zich meebrengt voor het onderwijs. Er zijn in de afgelopen maanden allerlei besluiten genomen die consequenties hebben voor de activiteiten in de komende tijd, ook al gaat de maatschappij straks langzamerhand meer 'open' functioneren, dus eveneens het onderwijs.

Maar de effecten van de pandemie zullen behoorlijk lang voelbaar blijven. Vertraging bij het afstuderen en dan vanaf nu zaken moeten inhalen, uitvallen van zeer veel stageplekken die moeten wel weer beschikbaar komen in samenhang met het oprabbelen van de economie, veranderingen in de werkgelegenheid met het zorgen voor aanvullende scholing, vervallen van het bindend negatief studieadvies om te bezien wat de consequenties zijn, voorlopige toelating van studenten met het zorgen voor het diploma in combinatie met voldoende studievoortgang... Het zal veel creatieve oplossingen vergen om meer studenten in een bepaalde studiefase op te vangen en bijv. voldoende stageplekken te vinden voor grotere groepen vanwege het doorschuiven van die activiteiten.

Een groep die nu relatief hard is getroffen, zeker in de sectoren die als gevolg van de pandemie worden geconfronteerd met minder werkgelegenheid, wordt gevormd door de mbo'ers. Zij zijn zeer sterk afhankelijk van wat er op de arbeidsmarkt gebeurt. Dat wil zeggen dat ze veel minder praktische eenheden kunnen volgen, ondanks alle creatieve oplossingen die een stage qua vorm en inhoud benaderen, maar dan nog. Ook loopt in diverse sectoren de werkgelegenheid terug, al kunnen elders weer banen ontstaan, maar dan wel in te vullen via een omscholingstraject.

Het betekent dat veel mbo'ers of toch ook weer vertraging gaan oplopen of kiezen voor een vervolgstudie. Dat kun je dus zien als een substantiële verlenging van het studietraject, met alle randvoorwaarden van dien. Het kan ook zo zijn dat de arbeidsmarkt door alle veranderingen gaat opteren voor degenen die een hbo-diploma hebben. Er zijn al deelsectoren van het werkveld waar de werkgelegenheid voor Ad'ers sneller groeit dan voor de bezitters van een mbo-4-diploma.

Alles zo overziende zou het handig kunnen zijn om te zoeken naar een vernieuwende constructie voor mbo'ers die vertraging oplopen, beter af zijn met een hbo-diploma in vergelijking met mbo-4 op de regionale arbeidsmarkt, de studiekeuze graag wat willen uitstellen om nog wat bij te kunnen sturen qua richting en ook nog eens – als scenario binnen het volgen van leerwegen – het hebben van een Ad-diploma als een goede start zien voor het kunnen gaan behalen van een Bachelor.

Daarom een voorstel. Daarmee kan helemaal niets worden gedaan binnen het huidige stelsel. Maar onder veel druk worden allerlei arrangementen vloeiender in de kaders gegoten, zo heeft de afgelopen maanden aangetoond. Het betekent het gaan nadenken over wat van die arrangementen kan worden gebruikt voor de weer terugkerende situatie, om daarin te verwerken, aan te passen en op een andere wijze vorm te geven. Het online studeren springt daarbij het meest in het oog, maar ook meer opties voor het snel aanpassen van programma's zijn zeker nodig.

Vormen voor opscholing en andere scenario's die passen bij het doorlopen van leerwegen binnen het 'levenlang ontwikkelen' vragen om aandacht, zeker omdat we in dat kader vaak aan werkenden denken maar jongeren hebben ook belang om binnen het initiële onderwijs niet alleen maar de gebaande paden qua scholing te volgen – zeker als het om mbo'ers gaat. Ergo, een voorstel...

Voorstel

Ontwikkel per sector of domein of groep opleidingen binnen het hbo een brede Ad-opleiding, met een studielast van 150 studiepunten, vergelijkbaar met wat o.a. in de VS wordt gezien als een Associate degree of Liberal Arts – maar waarvoor we een passende naam kunnen bedenken, zodanig dat het gaat om Arts dan wel Sciences, dus gekoppeld aan de sector.

De belangrijkste kenmerken van een dergelijke Ad-opleiding op een rijtje:

- De opleiding kent *twee leerlijnen van 120 resp. 150 studiepunten*, allebei leidend tot een Ad-getuigschrift.
- De *basis* van de Ad-opleiding betreft een algemeen en breed 'liberal arts and sciences' programma van *120 studiepunten*.
- De bezitter van het diploma ervan kan standaard doorstromen naar een daarop gebaseerd en voortbouwend *bachelor-programma* met een omvang van 120 studiepunten.
- Dat programma kent de formele status van *afstudeerprogramma* binnen een inhoudelijk verwante bacheloropleiding, maar krijgt als zodanig een *eigen beoordeling* als het gaat om de kwaliteit, het niveau en de relevantie voor de arbeidsmarkt resp. de macrodoelmatigheid.
- Degene die opteert voor het aan de slag gaan met een Ad-getuigschrift en dus niet kiest voor deze doorstroom, volgt na de basis van 120 studiepunten *een verdieppingsprogramma van 30 studiepunten*. Er zijn verschillende mogelijkheden voor zo'n programma, elk gericht op een specifiek deel van het werkveld.
- In principe wordt het verdieppingsprogramma in een *duale vorm* aangeboden, werken en leren.
- Waar mogelijk zijn in het verdieppingsprogramma *eenheden* opgenomen die op zich een civiel effect hebben (met *een eigen certificaat*), ingevuld en vormgegeven in samenwerking met het georganiseerde werkveld – met een focus op de regionale arbeidsmarktsituatie.
- De Ad-opleiding in deze opzet is vooral *bedoeld voor mbo'ers* maar ook voor havisten met een duidelijke praktische inslag en de daarbij behorende motivatie.
- Binnen de begeleiding op het mbo kan een moment worden gekozen waarop de keuze voor deze Ad-opleiding wordt gemaakt, met medeneming van de *keuzedelen* die voorbereidend op de betreffende hbo-sector zijn.
- Er kan door *havo-scholen* worden gekozen voor het aanbieden van die *mbo-keuzedelen* aan havo-leerlingen die opteren voor deze Ad-opleiding.
- Een optie is dat in het programma van de aanvullende *30 studiepunten* ook eenheden worden opgenomen die *een verdieping* vormen van die mbo-keuzedelen.
- Het betreft een Ad-opleiding met twee uitstroommomenten, maar *de accreditatie* vindt voor het geheel plaats, met medeneming van de relevantie voor de arbeidsmarkt als Ad zelf resp. voor de bachelor-programma's die als vervolg kunnen dienen.
- Voor de *doelmatigheid* van deze brede Ad-opleidingen wordt gekeken naar de verdeling van het aanbod binnen een regio, door de mogelijke aanbieders, om daarmee de samenwerking met het mbo en het bedrijfsleven zo optimaal mogelijk in te vullen.
- Bij het *vervolg naar een bachelor-programma* wordt het aanbod zo breed mogelijk gehouden, vormgegeven binnen het netwerk van aanbieders in de regio.
- Bij het programma met de laatste 30 studiepunten richting de arbeidsmarkt worden de bijdragen door de *regionale private aanbieders* (instellingen, bedrijfsacademies, organisaties voor bepaalde beroepsgroepen) meegenomen.
- De opleiding is ook vorm te geven voor *werkenden*. Het deel van 30 studiepunten is daarbij als *zelfstandig programma privaat* aan te bieden aan werkenden, en bekostigd voor degenen die na de eerste 120 studiepunten een bachelor-programma zijn gaan doen en daarbij vastlopen.

Het zou mooi zijn als discussies over de vormgeving van het onderwijs niet lang op zich laten wachten, ook bij de Strategische Agenda voor het Hoger Onderwijs. In veel sessies in de afgelopen jaren kwam naar voren dat juist het hbo zich leent voor meer differentiatie, zoals steeds vaker in allerlei vergelijkbare landen is te zien. Vormen van flexibilisering kunnen dus ook met inzet van leertrajecten zoals in het voorstel is verwoord. Aan de slag, met het nieuwe kabinet!